

Nr 73

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal om forlsatt drift av svenska träforskningsinstitutet m. m.

(1:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 12, punkt 42) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till svenska träforskningsinstitutet för budgetåret 1959/60 beräkna ett förslagsanslag av 1 067 600 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 102, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 13 mars 1959, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid berörda statsrådsprotokoll fogat avtal med Stiftelsen Svensk träforskning, dels ock till Bidrag till svenska träforskningsinstitutet för budgetåret 1959/60 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 320 000 kronor.

Efter förslag av utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande tillkom på 1940-talet, under samverkan mellan staten och intressenter inom näringslivet, forskningsinstitut för trä-, järn- och metall-, textil- samt konserveringsforskning. Liknande institut har senare bildats för silikatforskning och för optisk forskning. Verksamheten vid instituten regleras genom avtal mellan Kungl. Maj:t och särskilda stiftelser, som bildats för ändamålet av näringslivets organisationer. Det nu gällande avtalet mellan staten och Stiftelsen Svensk träforskning, såsom huvudmän för Svenska träforskningsinstitutet, tillkom 1954 och upphör att gälla den 30 juni 1959.

Träforskningsinstitutets syfte är enligt avtalet att i nära samarbete med tekniska högskolan i Stockholm bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande skogens produkter, deras sammansättning och egenskaper samt rationella förädling och utnyttjande. I samband därmed skall institutet medverka till utbildningen av tekniker och forskare inom av verksamheten berörda områden. Statens bidrag till verksamheten skall huvudsakligen avse grundläggande forskning, medan industrien främst bekostar den tillämpade forskning som bedrivs inom institutet och inom de därtill anknutna centrallaboratorierna. Vid institutet sysselsättes ett 90-tal befattningshavare. Utgiftsramen för budgetåret 1958/59 uppgår till omkring 1 800 000 kronor, varav på staten faller i bidrag över riksstaten nära 1 100 000 kronor och i tillskott av prisutjämningsmedel cirka 400 000 kronor. Återstoden, 300 000

kronor, betalas av stiftelsen. Dessutom svarar stiftelsen för de årliga utgifterna, omkring 2 100 000 kronor, för driften av centrallaboratorierna, vilkas verksamhet emellertid icke regleras i avtalet. Ur de statliga bidragen gäldas löner, pensionsavgifter, arbetsgivarbidrag till den allmänna sjuk- och yrkeskadeförsäkringen och omkostnader i viss i avtalet angiven utsträckning ävensom kostnader för yttre och inre underhåll av byggnaderna.

Då erfarenheterna av detta samarbete på forskningens område mellan staten och det enskilda näringslivet visat sig i huvudsak gynnsamma, har frågan om förlängning av avtalet angående verksamheten vid Svenska träforskningsinstitutet utretts genom en särskild kommitté, 1958 års forskningsinstitutkommitté, och förhandlingar om nytt avtal ägt rum mellan kommittén som företrädare för staten och Stiftelsen Svensk träforskning. Förhandlingarna har lett till ett den 4 mars 1959 — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — träffat preliminärt avtal, vilket kommittén jämte sitt betänkande i frågan överlämnat till Kungl. Maj:t. — Kommittén förordar att verksamheten vid träforskningsinstitutet under den närmaste tiden skall bedrivas efter i stort sett samma riktlinjer som för närvarande. Dock föreslås utgiftsramen vidgad med i runt tal 250 000 kronor till 2 045 000 kronor. Av utgiftsökningen avser endast en mindre del inrättande av nya befattningar; större vikt har lagts vid olika kvalitativa förbättringar såsom utbyte av lägre befattningar mot kvalificerade forskartjänster, lönejusteringar, ökade medel till omkostnader etc. För finansiering av verksamheten räknar kommittén med ökade bidrag över riksstaten och från stiftelsen. Sålunda föreslås att riksstatsanslaget uppräknas till 1 320 000 kronor och stiftelsens bidrag till 350 000 kronor. Därjämte upptas å inkomstsidan 75 000 kronor i tillskott av prisutjämningsmedel och 300 000 kronor i avkastning från en av lågkonjunkturmedel nyligen bildad fond. Avtalstiden föreslås begränsad till tre år med hänsyn till önskemålet att snarast genomföra en omorganisation av den trätekniska avdelningen och ändrad finansiering av verksamheten där.

I sin allmänna motivering erinrar forskningsinstitutkommittén om att skogsproduktindustrierna utgör en betydelsefull del av vårt lands näringsliv, ej minst ur den synpunkten att landet genom dessa industrier tillföres betydande valutainkomster. Av väsentlig betydelse för att vidmakthålla och i olika hänseenden utveckla skogsproduktindustrierna är främjandet av den forskning, som tjänar denna näringsgren. I sammanhanget understryker kommittén den betydelse som deltagande i forskningsarbete har i utbildningshänseende för blivande industritekniker.

Vid ärendets remissbehandling har främst statens tekniska forskningsråd vitsordat träforskningsinstitutets betydelse som centrum för grundlig behandling av skilda tekniska problem inom skogsproduktindustrierna. Rådet anser att institutets forskningsprogram, sådant det har redovisats i stiftelsens förslag och i kommittébetänkandet, är väl avvägt i förhållande till behovet. Även träforskningsinstitutets styrelse har funnit kommitténs för-

slag lämpligt och i stort sett ägnat att möjliggöra ett genomförande av de uppgjorda forskningsplanerna.

Departementschefen är ense med kommittén och de nämnda remissinstanserna om värdet av en intensifierad forskning på hithörande område och anser för givet att institutets verksamhet bör fortsätta efter den nu löpande avtalsperiodens slut. Departementschefen har ingen erinran mot att på de av kommittén anförda skälen avtalstiden begränsas till tre år.

I fråga om de former, under vilka verksamheten vid institutet skall bedrivas fram till den 30 juni 1962, samt beträffande finansieringen har enighet nåtts mellan kommittén och företrädare för stiftelsen. Det mellan dem träffade preliminära avtalet har i yttranden över kommitténs betänkande i huvudsak tillstyrkts. Även departementschefen anser sig böra godtaga den preliminära överenskommelsen och tillstyrker alltså avtalets godkännande från statens sida. Som nämnts ansluter överenskommelsen i stora drag till vad som gäller för närvarande.

Vad angår finansieringen torde rörande § 7 i avtalet få erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 6 mars 1959 godkänt en överenskommelse av innebörd, att av de medel, som enligt tidigare överenskommelser om konjunkturutjämningsavgifter för år 1952 m. m. avsatts till lågkonjunkturfonderna, 6 000 000 kronor skall ställas till förfogande för styrelsen för Svenska träforskningsinstitutet för bildande av en räntebärande fond under styrelsens förvaltning. Såsom förutsättning gäller att riksdagen beslutar om fortsatt drift av träforskningsinstitutet. Avkastningen av fonden skall styrelsen — med beaktande av de bestämmelser, som gäller i fråga om driften av institutet — äga disponera för bestridande av de med institutets allmänna verksamhet förenade kostnaderna. Avkastningen av fonden beräknas till omkring 300 000 kronor per år. Dessutom förutsättes att institutet skall löpande tillföras ett mindre belopp av vissa till Kungl. Maj:ts förfogande stående prisutjämningsmedel. Departementschefen beräknar det erforderliga tillskottet till 75 000 kronor per år. De båda nu nämnda inkomstposterna, tillhoppa 375 000 kronor för år, motsvarar ungefär vad institutet under den nu löpande avtalsperioden har årligen uppburit av prisutjämningsmedel.

Såsom kommittén förordat bör enligt departementschefen statens bidrag till avlöningar få bli föremål för nya förhandlingar, sedan de s. k. B-listeförhandlingarna under våren 1959 har avslutats. Den i det föregående angivna totala utgiftsramen kan därigenom komma att något öka. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i så fall överenskomma med stiftelsen om erforderliga ändringar i avtalet.

Departementschefen ansluter sig även till kommitténs förslag, att det i fråga om personalens pensionsförsäkringar icke bör vidtas några principiella förändringar i avvaktan på riksdagens prövning av frågan om en allmän tjänstepensionering. Även i denna del torde Kungl. Maj:t äga att träffa överenskommelse om erforderliga ändringar i avtalet.

Den av kommittén förordade möjligheten för institutet att vid behov överskrida posten till Övriga utgifter med ett mot summan av besparingar å avlöningsanslaget svarande belopp bör, såsom statskontoret föreslagit, göras beroende av Kungl. Maj:ts tillstånd för varje särskilt fall. Däremot synes skäl icke föreligga att tillstyrka bifall till ämbetsverkets förslag om slopande av indexklausulen för nämnda utgiftspost. Ej heller förordas ändring i vad kommittén föreslagit angående dispositionen av återstående prisutjämningsmedel från år 1954.

Övriga delar av kommittéförslaget och avtalet föranleder icke särskilt uttalande från departementschefens sida.

Därest under avtalstiden behov av smärre jämkningar i avtalsbestämmelserna skulle uppkomma, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att för statens del besluta om erforderliga ändringar.

Utskottet. Kungl. Maj:t har i propositionen framlagt förslag om godkännande av ett mellan staten och Stiftelsen Svensk träforskning preliminärt ingånget avtal angående fortsatt drift av svenska träforskningsinstitutet. Det nya avtalet, som avser treårsperioden 1 juli 1959—30 juni 1962, innebär, att verksamheten vid institutet fortsättningsvis skall bedrivas efter i stort sett samma riktlinjer som för närvarande. Utgiftsramen har dock ökats med i runt tal 250 000 kronor till 2 045 000 kronor, varvid kunnat tillgodoses önskemål om främst utbyte av vissa lägre befattningar mot kvalificerade forskartjänster, vissa lönejusteringar och en ökad medelstilledning för täckande av löpande omkostnader i verksamheten. Vad angår finansieringen avses 350 000 kronor bli täckta genom bidrag från stiftelsen, 300 000 kronor genom avkastningen från en särskild fond, vilken nyligen bildats av konjunkturutjämningsavgiftsmedel från de s. k. lågkonjunkturfonderna och vilken ställts till institutstyrelsens förfogande, samt 75 000 kronor genom bidrag av vissa prisutjämningsavgiftsmedel, vilka stå till Kungl. Maj:ts disposition. Återstoden av medelsbehovet eller 1 320 000 kronor förutsättes anvisat över riksstaten.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att forskningsverksamheten vid svenska träforskningsinstitutet varit av stor betydelse för utvecklingen inom träindustrin. Den form av samarbete, som på detta område etablerats mellan staten och näringslivet, synes därför böra fortsätta. Vad angår den närmare utformningen av det framlagda förslaget till avtal har utskottet vid sin granskning av detsamma funnit, att det utgör en rimlig avvägning av parternas förpliktelser, och tillstyrker att slutlig överenskommelse träffas i enlighet därmed. Av skäl, som närmare utvecklats i propositionen, torde avtalstiden böra begränsas till en treårsperiod.

Mot vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit, har utskottet icke något att invända.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att riksdagen år 1955 i anledning av propositionen nr 72 medgav, att av vissa prisutjämningsavgiftsmedel finge under budgetåren 1955/56—1958/59 tagas i anspråk 50 000

kronor årligen — och alltså för hela fyraårsperioden sammanlagt 200 000 kronor — för viss personalförstärkning vid träforskningsinstitutets trätekniska avdelning. Syftet härmed var att möjliggöra vidgad forskning och delgivning av forskningsrön rörande sågverksteknik och nyttiggörande av träavfall. Det har underhand upplysts, att av nämnda medel ca 40 000 kronor kunna förväntas kvarstå outnyttjade vid utgången av budgetåret 1958/59. Utskottet har icke något att erinra mot att ifrågavarande restbelopp får disponeras för berörda ändamål jämväl efter utgången av innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 13 mars 1959 fogat avtal med Stiftelsen Svensk träforskning;

b) till *Bidrag till svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1959/60 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 320 000 kronor.

Stockholm den 24 april 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Sundelin, Bergman, Holmqvist, Pålsson, fru Wallentheim, herrar Nils Theodor Larsson, Jacobsson, Bengt Gustavsson, Herbert Larsson, Svärd och Edström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Malmborg, Thapper, Rubbestad, Staxäng, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Nilsson i Göingegården, Blidfors, Andreasson och Nihlfors.